

Povzetek

Avtor opisuje pobeg Langobarda Lopichisa iz avarsko-slovanskega ujetništva v prvi polovici 7. stoletja. Dogodek je opisal Pavel Diakon v drugi polovici 8. stoletja kot vrinek v kroniki *Historia Langobardorum*. Izražena je domneva, da so Langobardi že leta 568 na poti v Italijo uporabili "alternativno" pot po dolini Krke čez Dolenjsko in Notranjsko v Sloveniji in vsekakor južno od Save. Približno isto pot omenja Strabon še v halštatskodobnem kontekstu (Okra – kompleks Stične ali pa Novo mesto). Ta smer je bila uporabljena, po F. Gestrinu, tudi v poznem srednjem veku za gonjenje živine iz Panonije proti Trstu. Že omenjenim domnevam se pridružuje tudi ta, da so Avari s Slovani odvedli l. 610 ujete Langobarde po isti poti iz Čedadu proti Panoniji, konkretno proti Sisku.

Avtor posebej poudarja dogodke, povezane z odraščajočim Lopichisom: bivanje v ujetništvu, skupaj s preživeli Langobardkami, tradicijo o domovini v Furlaniji, stike Lopichisa z gospodarji in obvladovanje slovanščine, odločitev za beg in lok s puščicami, hojo po redko naseljeni pokrajini. Poudari srečanje z volkom, ki je prevzel vodenje vse dotlej, ko se je Lopichis odločil ustreliti ga z lokom, ki ga je obdržal vse do prihoda v domovino (Čedad). Poskuša interpretirati tudi srečanje v snu z moško postavo, ki mladeniču ukaže, naj nadaljuje pot, kot mu kažejo noge. Pomenljivo je srečanje s staro žensko v naselju, kjer se je govorilo slovansko. Starka ga je skrivoma negovala in ga končno napotila dalje proti zahodu. Kot zrel moški se vrne domov, najde rojstno hišo, drevo in tudi soprogo. Njegov pravnuk je Pavel Diakon, pisec *Historie Langobardorum*.

Avtor tudi omeni, da se je Lopichis gibal sicer severno od roba dalmatinsko-istrskega področja, koder je bil okoli 640-642 dejaven opat Martin, hkrati pa tudi južneje od roba domnevno bolj strnjene poselitve Avarov, Slovanov in staroselcev na današnjem slovenskem ozemlju. Dejavnost opata Martina v Istri M. Levak interpretira kot posredno potrditev zgodnje naselitve Slovanov v Istro, podobno pa avtor to naselitev nakazuje z lokacijo in datacijo srečanja Lopichisa s starko, ki je živela v naselju (kjer se je govorilo slovansko), sicer nekje ob severnem robu Istre.

Čovjek vuku vuk (o odnosima čovjeka i vuka u *Historia Langobardorum*

Pavla Đakona)

Sažetak

Autor razmatra bijeg Langobarda Lopihisa iz avarsko-slavenskoga zarobljenišтва u prvoj polovici 7. stoljeća. Događaj je opisao Pavao Đakon u drugoj polovici 8. stoljeća kao umetak u kronici *Povijest Langobarda*. Iznescena je pretpostavka da su se Langobardi već 568. godine na putu u Italiju koristili "alternativnim" putom dolinom rijeke Krke kroz Dolenjsku i Notranjsku u Sloveniji i svakako južno od Save. Približno isti put spominje Strabon još u halštatskodobnom kontekstu (Okra – kompleks Stične ili pak Novo mesto). Taj je pravac bio korišten, po F. Gestrinu, i u kasnom srednjem vijeku za gonjenje stoke iz Panonije prema Trstu. Već spomenutim pretpostavkama pridružena je i ta da su 610. Avari sa Slavenima odveli zarobljene Langobarde istim putem iz Čedadu prema Panoniji, točnije prema Sisku.

Autor posebno ističe događaje povezane s odrastajućim Lopihisom: bora-vak u zatočeništvu, zajedno s preživjelim Langobartkama, tradiciju o domo-vini u Furlaniji, Lopihisove kontakte s gospodarima i svladavanje slavenskoga jezika, odlučivanje na bijeg i luk sa strijelama, pješačenje po rijetko naseljenom području. Naglašava susret s vukom, koji je preuzeo vodstvo sve dotle dok ga Lopihis nije odlučio ustrijeliti lukom koji je sačuvao do povratka u domovinu (Čedad). Pokušava interpretirati i susret u snu s muškim likom koji je mladiću zapovjedio da nastavi putom na koji mu noge ukazuju. Značajan je susret sa starom ženom u naselju u kojemu se govorilo slavenskim jezikom. Starica ga je krišom njegovala i na koncu uputila dalje prema zapadu. Vraća se kao zreo muš-karac, nalazi rodnu kuću, stablo i suprugu. Njegov je praunuk Pavao Đakon, pisac *Povijesti Langobarda*.

Autor također napominje da se Lopihis inače kretao sjeverno od ruba dal-matinsko-istarskoga područja, gdje je oko 640. – 642. djelovao opat Martin, a ujedno i južno od ruba pretpostavljene gušće naseljenosti Avara, Slavena i sta-rosjedilaca na današnjem slovenskom ozemlju. Djelovanje opata Martina u Istri M. Levak interpretira kao posrednu potvrdu ranoga naseljavanja Slavena u Istru. U skladu s tim autor na to naseljavanje ukazuje lokacijom i datacijom Lopihisova susreta sa staricom koja je živjela u naselju (u kojemu se je govorilo slavenski) negdje na sjevernom rubu Istre.

Man is wolf to wolf (about the man-wolf relationship in *Historia Langobardorum* by Paul the Deacon)

Summary

The author is exploring the escape of Lopichis, a Langobard, from the Avaro-Slavic captivity in the first half of the 7th century. The escape was described by Paul the Deacon in the second half of the 8th century as an insertion in the *Historia Langobardorum* chronicle. An assumption was made that the Langobards have used an alternative route to Italy in 568 through the valley of Krka river, through Dolenjska and Notranjska in Slovenia and definitely the route south of the Sava river. The same road is mentioned by Strabo in the context of the Hallstatt age (Okra-Stična complex or Novo mesto). According to F. Gestrin, this road was used in the late medieval period for cattle from Pannonia to Trieste. There was another assumption; that in 610 the Avars took the enslaved Langobards with the Slavs using the same route from Cividale to Pannonia, i. e. Sisak.

The author's emphasis is on young Lopichis: his captivity with the surviving Langobard women, tradition in his homeland Friuli, his contacts to his masters and learning the Slavic language, deciding to run away and his bow and arrows, walking the poorly inhabited lands. He mentions the encounter with a wolf who took the leadership until Lopichis decided to shoot him with a bow he saved until he returned to his homeland (Cividale). The author is trying to interpret a dream in which a man commanded the boy to continue the route by which his legs are taking him. A meaningful encounter happened with an old woman in a village who spoke the Slavic language. The old woman nurtured him to health in secret